

Ki volt a "kegyesség formulájá"-t aláíró

M o l n á r J á n o s ?

Trócsányi Berta: Magyar református teológusok Angliában a XVI. és XVII. században című dolgozatában¹⁾ Enyedi Molnár Jánosnak nevezi azt az ifjút, aki az 1638 február 9-én Londonban keltetett egyezséglevelet Molnár János néven aláírta. Azt hiszem, hogy Trócsányi Berta állítását nagyon könnyű megcáfolnunk. Ugyanis iktassuk mindjárt ide hivatkozásainak azt a pontját, amely a franekerai egyetemi beiratkozást 1650 március 7-i keltezéssel "Johannes Monar Enjedi Ungarus Theol(ogiae) Stud(iosus)" névvel tartalmazza.²⁾ Erre mindjárt fel is kell vetődnie annak a kérdésnek, hogy nevezett az 1638-tól 1650-ig eltelt 12 egész esztendő alatt ugyan mit is csinálhatott, hol is töltötte idejét? Ennyire sok esztendeig tartott külső országi tanulásának költségeit ugyan ki fedezhette volna? Azután meg 12 év annyira hosszú idő, hogy azalatt bár egy újabb egyetemi beiratkozásnak, avagy megtartott vitatkozásnak nyomára kellett volna akadnunk! Igaz, hogy volt egy másik Enyedi János is, aki mint "Johannes Enjedinus" 1645 július 21-én iratkozott be ugyancsak Franekerában,³⁾ ennek családnéve azonban nem hallgatott a "Mónár" névre, hanem "F." betűvel kezdődött. Ezt találjuk az 1648-ban megint csak Franekerában latin nyelven megjelent "De Via Salutis" című nagy vitatkozásának címlapján,⁴⁾ nemkülönben az 1652. évben Váradon magyar nyelven kiadott "Mennyei szó" című beszédgyűjteményének címében. Világos tehát, hogy itt

1) Megjelent a Debreceni Angol Dolgozatok c. sorozat XI. füzeteképpen. Debrecen, 1944. 13.

2) TT. 1886: 608.

3) I.h. 1886: 606.

4) RMK. III. 1699.

két külön Enyedi Jánossal találkoztunk, akiket különben még Bod Péter is összekavart,⁵⁾ minthogy egyetlen személy szerzeményének tulajdonította e két munka mellé a valóban Enyedi Molnár János által írt s 1665-ben Szebenben kinyomtatott "Az Isten igeretinek fel-nyitott Arany Banyaja" című fordítást is.⁶⁾

Az elmondottakhoz járul még Zoványi Jenőnek az a tévedése, hogy az 1657. év szeptember 17-én Leydában beiratkozott harmadik Enyedi Jánost is ezzel az utóbbi diákkal, vagyis az 1650-ben beiratkozott Enyedi Mónár Jánossal egy személynek tartja,⁷⁾ igaz, hogy ezt az ifjút nem egyeztetni az 1638-ban Londonban tartózkodott Molnár Jánossal, hanem az ő kilétét egészen tisztázatlanul hagyja. De, hát, világos fejjel nem is egyeztethette volna e két bujdosó ifjút, mert hiszen az 1657 szeptemberében 24. életévét töltött egyénnek 1633-ban kellett születnie s ilyeténképpen 5 esztendő korában már mégsem vehetett volna részt a puritánus szervezkedésben. Ezzel párhuzamosan szóljunk arról is, hogy az 1650. évben Franekerában jelentkezett Enyedi Mónár Jánosnak 1625 táján kellett meglátnia a napvilágot s ezért róla sem tételezhető fel, hogy egy, mintegy 13 éves kora fiút, aki majd csak 3 esztendő múlva lépendi át a gyermekkort a legénykortól elválasztó határvonalat, külső országokbeli akadémiákon taníttatott volna akár a fejedelem, akár pedig valamelyik jótét patrónus!

E nagy zavart, amelyből még újabb tudósaink sem tudtak kilábalni, úgy kell tehát eloszlátunk, hogy belenyugszunk abba a helyzetbe, hogy a XVII. század derekán három különböző Enyedi Jánossal találkozáink. Az egyiknek családi, avagy még inkább apjának foglalkozási neve: Molnár, a másiké "F." betűvel kezdődő - talán Fazekas - magyar vezetéknev, a harmadiknak: a legfiatalabbiknak pedig csupán származási nevét ismerjük. Így tehát egyikük sem lehetett a "kegyesség formulájá"-nak aláírója, ellenben a keresett ifju csakis a 26 esztendő (Szenczi) Molnár János, az Albert fia volt. Emellett dönt még az az érv is, hogy az Enyedi M(olnár) János nevéből soha sem maradhatott el a származási név, minthogy

5) Bod Péter: Magyar Athenas. Nagyszében, 1766. 75-76.

6) RMK. I. 1027.

7) Zoványi cikkei.

csak ez adhatott neki megkülönböztető jelleget, mert hiszen apja molnár mestersége nem különböztetné meg őt a többi molnárfiaktól, ellenben (Szenczi) Molnár Jánost bátran lehetett családnevén nevezni, minthogy azt apja éppen eléggé közismertté tette azért vezetéknevéhez olykor-olykor csak azt kapcsolták hozzá, hogy "Albert fia" (Alberti filius).⁸⁾

8) Erdélyi Prédikátori Tár. 1837. évi VII. füz. XXXV-VI. és Petelei Husz István "Memorialéja". (A kolozsvári ref. ekkla. lev.tárában.)